

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з наукової роботи
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова**

Володимир ІВАНІЦЯ

21 " *березня* 2025 р.

В И Т Я Г

**з протоколу № 1 міжкафедрального наукового семінару
кафедри археології, етнології та всесвітньої історії
факультету історії та філософії
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
від 21 березня 2025 р.**

ПРИСУТНІ:

8 осіб із 10 наукових та науково-педагогічних працівників кафедри:

Сминтина Олена Валентинівна, д. і. н., професор, завідувач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Кушнір В'ячеслав Григорович, д. і. н., професор, професор кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Петрова Наталія Олександрівна, к. і. н., доцент, доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Стоянова Галина Миколаївна, к. і. н., доцент, доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Грицюта Оксана Олександрівна, к. і. н., в.о. доцента, в.о. доцента кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Чепіженко Вадим Віталійович, к. і. н., в.о. доцента кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Лобанова Марія Андріївна, доктор філософії, в.о. доцента, в.о. доцента кафедри археології, етнології та всесвітньої історії;

Самофатов Михайло Ігорович, викладач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії, аспірант.

На науковому семінарі присутні аспіранти:

Ченцов Ярослав Миколайович, аспірант кафедри археології, етнології та всесвітньої історії

На науковий семінар запрошені Брусиловська Ольга Іллівна, д. п. н., професор, завідувач кафедри міжнародних відносин; Максименко Ірина

Володимирівна, к. п. н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин; Дьомін Олег Борисович, д. і. н., науковий керівник Самофатова М.І. протягом 2021-2024 рр.

З присутніх – 5 докторів наук та 7 докторів філософії/кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на науковому семінарі – д. і. н., професор, завідувач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Сминтина О. В.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення публічної презентації наукових результатів дисертації аспіранта кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Самофатова Михайла Ігоровича на тему «Італія в політичних та економічних євроатлантичних інтеграційних процесах (1949-1999 рр.)», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – історія та археологія, галузі знань 03 – гуманітарні науки.

Тему дисертації затверджено 25 жовтня 2021 р. на засіданні Вченої ради факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 3, та 16 листопада 2021 р. на засіданні вченої ради Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 4. Тема перезатверджувалась на засіданні Вченої ради факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 7 від 25 квітня 2024 р. та на засіданні вченої ради Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, протокол № 13 від 28 травня 2024 р.

Робота виконана на кафедрі археології, етнології та всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Науковий керівник – д. і. н., професор Кушнір В. Г.

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь здобувача кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Самофатова Михайла Ігоровича на тему «Італія в політичних та економічних євроінтеграційних процесах (1949-1999 рр.)».

2. Запитання до здобувача.

По доповіді було задано 3 запитання, на які доповідач дав чіткі, логічні та обґрунтовані відповіді. Питання задавали: д. п. н., професор кафедри міжнародних відносин Брусиловська О. І.; к. п. н., доцент кафедри міжнародних відносин Максименко І. В.; к. і. н., в.о. доцента кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Чепіженко В.В.

3. Виступи присутніх.

З оцінкою дисертації Самофатова М. І. виступили експерти: д. п. н., професор кафедри міжнародних відносин Брусиловська О. І. та к. п. н.,

доцент кафедри міжнародних відносин Максименко І. В., які зазначили, що структура дисертаційного дослідження не викликає суттєвих зауважень. Вона побудована за проблемно-хронологічним принципом. Вступ має усі необхідні елементи.

Для написання роботи було залучено значний обсяг історичних джерел. Серед них особливе значення мають документи міністерства закордонних справ Італії та парламенту Італії. Також були залучені документи міжнародних організацій: ЄОВС, ЄЕС, ЄС, НАТО, ООН. Додатково були залучені американські матеріали: документи державного департаменту США, архіву національної безпеки США. Окремої уваги заслуговують опрацьовані матеріали з приватних історичних архівів. Були використані матеріали періодичної преси та мемуарів. Залучення різноманітних за походженням джерел дозволило в повній мірі розкрити тему дисертаційного дослідження.

У першому розділі слід відзначити доволі ґрунтовний та критичний аналіз історіографії проблематики дисертації. У другому розділі розглянуто обставини входження Італії до євроатлантичних структур, починаючи з 1949 р.: НАТО, ЄОВС та ЄЕС. Розглядається, яким чином участь в цих організаціях сприяла зміцненню військової та політичної міцї Італії та Європи в цілому. Показано, яким чином пов'язані між собою процеси європейської інтеграції та італійського «економічного буму» 1957-1962 рр.

У третьому розділі проаналізовано, яким чином зміни у зовнішньополітичному курсі італійського уряду сприяли еволюції безпекової стратегії НАТО та ЄЕС. Цінним внеском робота є прив'язка італійської історії до глобальних подій 1960-х – 1980-х рр., зокрема, Карибської кризи, нафтової кризи 1973-1974 рр. та політики «розрядки». Відзначається, що Італія відіграла ключову роль у домовленості про перехід від ЄЕС до ЄС. Як і в попередньому розділі, автор обґрунтовує свої висновки використанням значної кількості джерел та літератури.

У четвертому розділі показано, як Італія адаптувалася до змін у світовій міжнародній політиці, викликаних завершенням «холодної війни». Автор звертає увагу на взаємозв'язок між кризовими процесами у внутрішній політиці (скандал «Чисті руки») та процесом вступу до ЄС. Було наголошено, що в ході 1990-х рр. європейський чинник став дещо превалювати над атлантичною співпрацею у зовнішньополітичному курсі італійських урядів. В той же час, Італія приймала активну участь у миротворчих операціях НАТО та ООН, і надавала допомогу країнам, що претендували на вступ до євроатлантичних структур.

Висновки роботи ґрунтовні та логічні й не викликають заперечень. Наукові результати, отримані в роботі, відповідають поставленим дослідницьким завданням.

Робота Самофатова М. І. є оригінальною, спирається, в тому числі, на нововиявлені джерела, має творчий дослідницький характер, розкриває

практично не представлені в українській історіографії аспекти євроатлантичної інтеграції Італії, висуває новаторські твердження. З огляду на це можна однозначно говорити про те, що представлена робота йде в руслі європейської історичної науки, відповідає сучасним підходам історичного бачення інтеграційних процесів у країнах Європи.

Занурення автора у проблему, використання сучасної наукової методології обумовили високий рівень обґрунтованості наукових результатів.

В обговоренні взяли участь присутні на науковому семінарі.

Д. і. н., науковий керівник Самофатова М.І. протягом 2021-2024 рр. *Дьомін О.Б.*, який акцентував увагу на важливості продовження більш ніж столітніх традицій вивчення історії європейських країн в ОНУ імені І.І. Мечникова; відмітив, що робота дисертанта вкладається у сучасні тренди української історіографії, зокрема – роботу безпосередньо в країнах-об'єктах своїх досліджень; висловив побажання щодо плідного захисту роботи та подальшого продовження дослідження даної тематики дисертантом.

К. і. н., в.о. доцента кафедри археології, етнології та всесвітньої історії *Чепіженко В. В.*, який висловив згоду з тезою, що робота дисертанта дійсно репрезентує школу всесвітньої історії ОНУ імені І.І. Мечникова і зазначив, що автором було залучено і введено до наукового обігу велику кількість джерел з європейських та американських архівів. Висловив побажання щодо успішного захисту дисертаційного дослідження.

К. і. н., доцент, доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії *Петрова Н. О.*, яка зауважила, що дисертант є випускником бакалаврської та магістерської програми факультету історії та філософії ОНУ імені І.І. Мечникова; зміг виконати самостійне та оригінальне дослідження, яке відповідає вимогам до дисертаційної роботи і може бути рекомендованою до захисту. Висловила думку щодо можливості використання роботи у науковій дипломатії для покращення українсько-італійських стосунків.

К. і. н., доцент, доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії *Стоянова Г. М.*, яка відмітила, що представлена робота дійсно є завершеним, оригінальним дослідженням і, відповідає всім відповідним вимогам щодо даних робіт; додала, що була свідком професійного зростання дисертанта від студента до науковця, а також була свідком апробації наукових досліджень. Висловила побажання щодо успішного представлення роботи здобуття ступеня доктора філософії.

Д. і. н., професор, завідувач кафедри археології, етнології та всесвітньої історії, *Сминтина О. В.*, яка зазначила, що робота має чітку і логічну структуру побудови, яка забезпечує достовірність отриманих результатів; дослідження було виконано із залученням великої кількості джерел і літератури і супроводжувалося спілкуванням з італійськими істориками. Висловила побажання щодо рекомендації представленого дисертаційного

дослідження на захист.

З характеристикою здобувача виступив науковий керівник д. і. н., професор кафедри археології, етнології та всесвітньої історії, гарант освітньо-наукової програми «історія та археологія», декан факультету історії та філософії Кушнір В. Г., який зазначив, що дисертант в повному обсязі виконав навчальний план освітньої програми, здобув необхідні знання, уміння і навички, які він використав при написанні своєї роботи, і довів, що він дійсно є сформованим науковцем, який володіє методологією дослідження, методами дослідження, що було продемонстровано у представлений роботі. Не викликає сумніву актуальність дослідження процесів євроатлантичної інтеграції. Завдяки введенню в наукових обіг ряду нових джерел представлена робота буде мати значення для подальших досліджень у цій тематиці. Дисертаційне дослідження виконане в рамках науково-дослідницької теми кафедри всесвітньої історії, має державний номер реєстрації. За темою дисертації надруковано 11 публікацій, з них 5 статей – у наукових фахових виданнях України. Дисертаційне дослідження має логічну й обґрунтовану структуру у відповідності до проблематики роботи, розділи і підрозділи відповідають тим завданням, які були поставлені. М. Самофатов завершив дисертаційне дослідження вчасно, згідно з планом, підготував новаторську творчу самостійну наукову роботу, результати якої оприлюднені на наукових заходах і надруковані у європейських та вітчизняних авторитетних виданнях. Враховуючи успішне виконання індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи, досягнення результатів навчання за відповідною освітньою програмою, написання дисертації, яка є результатом авторського дослідження і завершеною науковою працею, має наукову новизну, виконана на належному науковому рівні, відповідає встановленим вимогам, порядку присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р., № 502 від 19 травня 2023 р., № 507 від 3 травня 2024 р. дисертація на тему: «Італія в політичних та економічних євроатлантичних інтеграційних процесах (1949-1999 рр.)» може бути рекомендованою до захисту, а її автор Михайло Самофатов – до присвоєння ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – історія та археологія.

ВИСНОВОК

міжкафедрального наукового семінару про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Італія в політичних та економічних євроатлантичних інтеграційних процесах (1949-1999 рр.)» здобувача ступеня доктора філософії Самофатова Михайла Ігоровича за спеціальністю 032 – історія та археологія

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертація присвячена участі Італії в євроатлантичних політичних та економічних інтеграційних процесів у 1949-1999 рр. Метою роботи є комплексне дослідження інтеграції Італії до євроатлантичних політичних та економічних структур у період з 1949 по 1999 рр. Актуальність теми містить у собі соціально-політичний та академічний аспекти. Перший визначається поточним зовнішньополітичним курсом України на вступ до ЄС і НАТО. В рамках євроатлантичного партнерства Італія є одним з основних партнерів нашої держави. З іншої сторони, в українській історіографії відсутні праці, в яких би всебічно розглядалося питання євроатлантичної інтеграції протягом 1949-1999 рр. Таким чином, дана робота сприяє більш глибокому дослідженню теми і може використовуватися для розробки відповідних навчальних курсів та подальших наукових дослідженнях. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри археології, етнології та всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова і виконувалась в рамках науково-дослідних тем кафедри: «Еволюція та революція у новий та новітній часи» 2018–2022 рр. (номер державної реєстрації 0118U004431). Термін виконання теми: 01.01.2018 – 31.12.2022. Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки НДР: фундаментальні наукові дослідження з найважливіших проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу. Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: не застосовується. Індекс УДК: 930(091); 930(092), 94:[116+323.272]"16/20". Коди тематичної рубрики НТІ: 3 – ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ. 03.01.09 – Історія історичної науки. Персоналія; «Застосування методів інтелектуальної історії в гуманітарних науках: контекстуальний підхід до вивчення текстів» 2024 – 2028 рр. (номер державної реєстрації 0124U000841). Термін виконання теми: 01.01.2024 – 31.12.2028. Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки НДР: не зазначений. Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Інше (Має наукове значення як фундаментальне дослідження). Індекс УДК: 81'42; 801.7, 1:3; 001.8:3, 930.2, 930.2, 81'42, 801.7, 1:3, 001.8:3. Коди тематичних рубрик НТІ: 16 – МОВОЗНАВСТВО. 16.21.33 – Лінгвістика тексту; 2 – ФІЛОСОФІЯ. 02.31.55 – Філософські і методологічні проблеми

суспільних наук; 3 – ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ. 03.01.07 – Методологія і методи дослідження історичної науки.

2. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням, у якому представлено авторський погляд на еволюцію участі Італії в євроатлантичних політичних та економічних інтеграційних процесах другої половини ХХ ст. Особистий внесок здобувача полягає в підготовці першого комплексного дослідження цієї тематики в українській історіографії. Дисертантом було запропоновано власну періодизацію основних етапів євроатлантичної інтеграції Італії як цілісного історичного процесу. Крім того, автором а вперше введений до наукового обігу масив джерел з архіву міністерства закордонних справ Італії, архівів Палати депутатів та Сенату Італії, історичного архіву ЕНІ, архіву національної безпеки США. Дисертантом вперше було визначено місце «східної політики» Італії 1960-1980-х рр. у контексті загальної стратегії розвитку ЄЕС та НАТО.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Основні наукові положення та висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими, сформульованими в результаті опрацювання широкого кола джерел та спеціальної історичної літератури. Джерельна база дисертації є цілком достовірною і репрезентативною. Комплексне використання сучасних методів дослідження забезпечило аргументованість теоретичних положень та їх високий науковий рівень.

4. Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше:

- в українській історіографії проведено комплексне дослідження євроатлантичної інтеграції Італії другої половини ХХ ст.;
- виділено основні етапи євроатлантичної інтеграції Італії як цілісного історичного процесу;
- введено до наукового обігу нові документи з архіву міністерства закордонних справ Італії, архівів Палати депутатів та Сенату Італії, історичного архіву ЕНІ, архіву національної безпеки США;
- визначено місце «східної політики» Італії 1960-1980-х рр. у контексті загальної стратегії розвитку ЄЕС та НАТО.

Уточнено:

- сучасні історіографічні підходи щодо дослідження тематики дослідження;
- взаємозв'язок між розвитком внутрішньополітичних процесів в Італії із загальними процесами у євроінтеграційних структурах та НАТО;
- вплив глобальних та регіональних економічних процесів на перебіг євроатлантичної інтеграції Італії;
- положення Італії у системі міжнародних відносин другої половини ХХ ст.

Набуло подальшого розвитку:

- висновки про розвиток особливих відносин між Італією та США в рамках атлантичної співпраці в рамках «холодної війни»;
- теза про «лівий поворот» в італійській політиці 1960-х рр. як складову європейської політики президента США Дж. Кеннеді;
- теза про європейську інтеграцію як про ключовий фактор впливу на політичний розвиток Італії впродовж 1990-х рр.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні знань про історію Італії ХХ ст. в українській історіографії, а також у розкритті деяких аспектів євроатлантичної інтеграції. Текст або окремі розділи дисертаційної роботи можуть бути використані під час підготовки монографій, наукових статей, підручників та навчальних посібників. Матеріали дослідження можуть бути використані для підготовки до лекційних та практичних семінарських занять..

6. Оцінка структури та обсягу дисертації, її мови та стилю.

Дисертація Самофатова Михайла Ігоровича за структурою, мовою та стилем викладення, а також оформленням відповідає вимогам МОН України та освітньо-наукової програми «історія та археологія».

7. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Дисертаційна робота була перевірена автоматизованим сервісом пошуку ознак плагіату Strikeplagiarism.com. Результати перевірки зафіксовано в звіті від 01.03.2023 р. та отримано наступні результати: оригінальність – 94,38 %, схожість – 5,62 %. Згідно Висновку комісії з етики та академічної доброчесності, виявлені у дисертаційній роботі текстові збіги не пов'язані з науковою новизною роботи та висновками, до яких дійшов здобувач. Виявлені текстові збіги стосуються загальновідомих понять та тверджень, та не потребують спеціального підкріплення відповідними посиланнями. Окремі фрази та терміни є загальноприйнятими та стійкими у навчальній та науковій літературі з тем дослідження. За результатами перевірки дисертація Самофатова Михайла Ігоровича визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів академічного плагіату. Отже, дисертаційна робота незалежна і може бути рекомендована до захисту. Інші факти, виявлені при розгляді роботи, відсутні.

8. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

1. Дьомін О., Самофатов М. Італійсько-радянська нафтова угода 1960 р. у контексті європейської енергетичної безпеки. Проблеми всесвітньої історії. 2024. № 1(25). С. 69–85. DOI: <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-25-3> (70%)

2. Самофатов М. «Золотий вік»: інтеграція італійської економіки у європейський ринок (1951-1973 рр.). Європейські історичні студії. 2023. № 15. С. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2023.25.1>

3. Самофатов М. Італійський вектор політики США у період

президентства Джона Кеннеді. Американська історія та політика. 2023. № 16. С. 70–79. DOI: <https://doi.org/10.17721/2521-1706.2023.16.6>

4. Самофатов М. Італія після Маастрихту: виклики європейської інтеграції у 1990-ті рр. Європейські історичні студії. 2024. № 27. С. 6-17. DOI: <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2024.27.1>

5. Самофатов М. Італія у системі європейської безпеки в часи Карибської кризи. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. 2024. № 1. С. 139–146. DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2024.59.139-146>

9. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Основні положення та висновки дисертаційної роботи обговорювалися на міжнародній науковій конференції «Public History. Історія в публічному просторі» (м. Київ, 20 травня 2022 р.); VII Всеукраїнській науковій конференції «Теоретичні та прикладні аспекти біографістики: до 205-річчя від дня народження М. І. Костомарова» (м. Харків, 7 грудня 2022 р.); XVI міжнародній науковій конференції «Історія торгівлі, податків та мита» (м. Дніпро, 27-28 жовтня 2022 р.); науковому семінарі «Східна Європа у політиці Італії: український аспект» (м. Київ, 22 вересня 2023 р.); 76-й міжнародній конференції молодих учених «Каразінські читання» (м. Харків, 21 квітня 2023 р.); V міжнародній науковій конференції «Міжнародні відносини і безпека в багатоплярному світі: контури нового світоустрою для України та світу» (м. Суми, 30 червня 2023 р.); всеукраїнській науково-практичній конференції «Культура історичної пам'яті в Україні: наукові, культурні та освітні аспекти» (м. Одеса, 23-24 серпня 2023 р.); міжнародній науковій конференції «США: політика, суспільство, культура – 2024» (м. Київ, 29 лютого 2024 р.); міжнародній науковій конференції «Історія міжнародних відносин XIX-XXI ст.» (м. Київ, 2024 р.), міжнародній науковій конференції «Одеські читання: актуальні проблеми всесвітньої історії» (м. Одеса, 29-30 березня 2024 р.); науковому колоквиумі «Стратегічні аспекти сталого та інклюзивного розвитку економіки України: від теорії до практики» (м. Одеса, 19 вересня 2024 р.); 76–79-й науковій конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ (м. Одеса, 2021-2024 рр.).

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи. Пропозиції та зауваження рецензентів мають рекомендаційний характер та не є підставою для внесення змін до структури роботи.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Самофатова Михайла Ігоровича на тему

«Італія в політичних та економічних євроатлантичних інтеграційних процесах (1949-1999 рр.)».

2. Констатувати, що дисертація Самофатова Михайла Ігоровича за своїм науковим рівнем, новизною отриманих результатів, теоретичним та практичним значенням, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

3. Наукові результати дисертації висвітлено у 11 наукових публікаціях, що відповідають вимогам чинного законодавства для здобуття ступеня доктора філософії. З них 5 статей у наукових фахових виданнях України.

4. Рекомендувати дисертацію Самофатова Михайла Ігоровича «Італія в політичних та економічних євроатлантичних інтеграційних процесах (1949-1999 рр.)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії, з галузі знань 03 – гуманітарні науки за спеціальністю 032 – історія та археологія для подання до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Результати голосування щодо затвердження Висновку та рекомендації до захисту дисертації:

За	9	(дев'ять)
Проти	–	(немає)
Утримались	1	(один)

Головуючий на міжкафедральному науковому семінарі

д. і. н., професор, завідувач кафедри
археології, етнології та всесвітньої історії

Сминтина О. В.

Секретар кафедри:

к. і. н., в.о. доцента кафедри
археології, етнології та всесвітньої історії

Чепіженко В. В.

" 21 " березня 2025 р.